

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

HEVES MEGYE SZÁMOKBAN

2013

Tartalom

Főbb jellemzők	2
1. Népeség, népmozgalom	4
2. Munkaerőpiac	6
3. Egészségügy, baleset	8
4. Szociális ellátás	10
5. Oktatás, kultúra	12
6. GDP, kutatás-fejlesztés	14
7. Gazdasági szervezetek, beruházás	16
8. Mezőgazdaság	18
9. Ipar, építőipar	20
10. Lakás	22
11. Turizmus, kereskedelem, vendéglátás	24
12. Környezet, infrastruktúra	26
Heves megyei portré	28
Adottságok	28
Társadalom	30
Gazdaság	31
Kiemelt értékünk	34
A történelmi egri borvidék	34

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.
- ... Nem közölhető adat.

Megjegyzések

A 2013. évi adatok általában előzetesek.

A kiadványban felhasznált adatok csoportosítása mindig az adott év január 1-jei állapotának megfelelő területi beosztás szerint történt.

A részadatok összegei a kerekítések miatt eltérhetnek az összesen adatoktól.

A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.

A módszertani információk és a fogalmak magyarázata megtalálható a Központi Statisztikai Hivatal honlapján.

		Heves megye	
BP	Budapest	Megyeszékhely	Eger
BÁ	Bács-Kiskun	Terület, km ²	3 637
BA	Baranya	Települések száma ^{a)}	121
		Ebből: város ^{a)}	11
BÉ	Békés	Népesség, ezer fő ^{a)}	304
		Városi népesség aránya, % ^{a)}	47,6
BO	Borsod-Abaúj-Zemplén	Népsűrűség, fő/km ²	84
CS	Csongrád	Foglalkoztatási arány, % ^{b)}	47,4
		Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	11,9
FE	Fejér	Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, forint ^{b)}	140 087
GY	Győr-Moson-Sopron	Öregségi átlagnyugdíj, forint ^{a)}	111 367
HA	Hajdú-Bihar	Tízezer lakosra jutó működő kórházi ágy ^{b)}	71
HE	Heves	Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban, fő ^{b)}	12 656
JÁ	Jász-Nagykun-Szolnok	Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevők száma, fő ^{b) c)}	8 136
KO	Komárom-Esztergom	Egy főre jutó GDP, ezer forint ^{d)}	1 870
		A kutatás-fejlesztés ráfordításai a GDP százalékában ^{d)}	0,55
NÓ	Nógrád	Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma ^{e)}	157
PE	Pest	Egy főre jutó beruházás, ezer forint ^{d)}	290
		Termőterület, ezer hektár ^{f)}	290
SO	Somogy	Egy főre jutó ipari termelés, ezer forint ^{b)}	2 821
SZ	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tízezer lakosra jutó épített lakás ^{b)}	3
TO	Tolna	Kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka, ezer ^{b)}	1 040
VA	Vas	Ezer lakosra jutó személygépkocsi ^{e)}	290
VE	Veszprém	Ezer lakosra jutó internet-előfizetés ^{b)}	217
		Autópályák, autóutak, km ^{b)}	75
ZA	Zala	Működtetett vasútvonalak, km ^{d)}	270

a) 2014. január 1-jei adat.

b) 2013. évi adat.

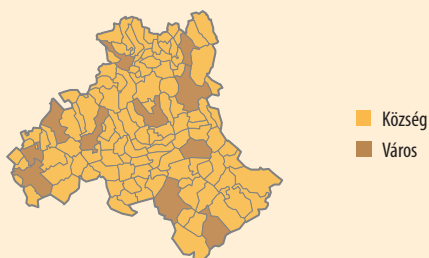
c) A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők adata.

d) 2012. évi adat.

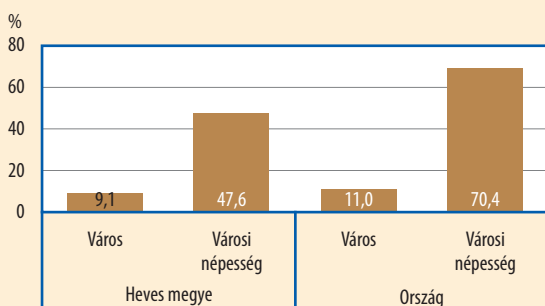
e) 2013. december 31-ei adat.

f) 2013. május 31-ei adat.

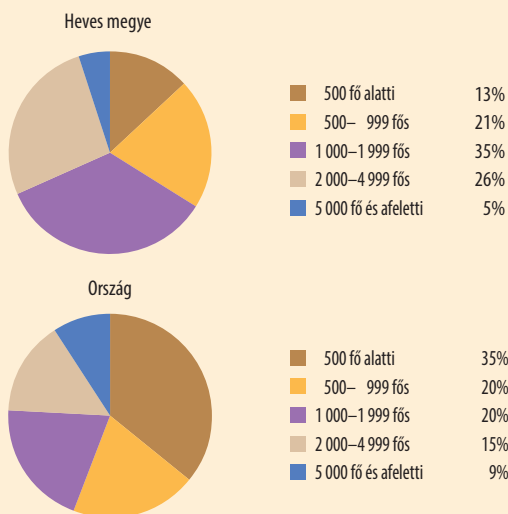
1. ábra A megye települései, 2014. január 1.

2. ábra A városok és a városi népesség aránya, 2014. január 1.

3. ábra A települések megoszlása népességnagyság-kategóriák szerint, 2013. január 1.

1. Népeség, népmozgalom

1.1. tábla A lakónépesség* alakulása és a főbb népmozgalmi események

Megnevezés	2011	2012	2013
Lakónépesség, január 1., ezer fő			
Férfi	145	146	145
Nő	163	163	162
Összesen	308	309	306
Ebből:			
megyeszékhelyen	57	55	55
többi városban	86	85	84
községekben	166	169	167
A lakónépesség korösszetétele, január 1., %			
14 évesek és fiatalabbak	14	15	14
15–64 évesek	67	67	67
65 évesek és idősebbek	18	18	18
Főbb népmozgalmi adatok			
Élvezületés, fő	2 643	2 668	2 605
Halálozás, fő	4 450	4 444	4 117
Házasságkötés, eset	1 020	949	991
Belföldi vándorlási különbözet, fő	-962	-1 260	-1 072

1.2. tábla A születéskor várható átlagos élettartam

(év)			
Nem	1990	2001	2012
Férfi	65,18	66,77	70,78
Nő	75,16	76,78	78,03

1.3. tábla Átlagéletkor

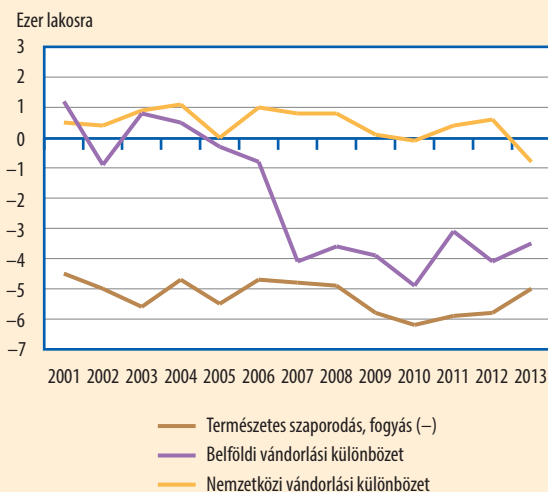
(év)			
Nem	1990	2001	2013
Férfi	36,3	37,7	39,9
Nő	40,0	42,1	44,7

* A 2011. január 1-jei lakónépesség a 2001. évi népszámlálás alapján, a 2012. és 2013. január 1-jei lakónépesség a 2011. évi népszámlálás alapján továbbvezetett adat.

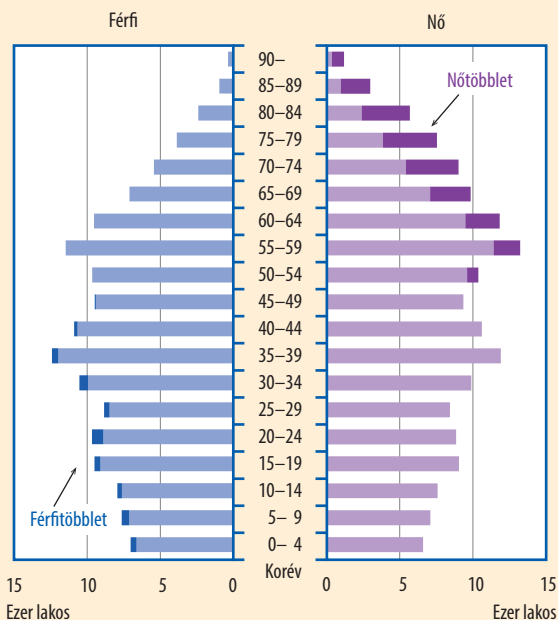
1. Ezer lakosra jutó természetes fogyás, 2013

(‰)

1.1. ábra A népességszámot alakító népmozgalmi események arányszámai

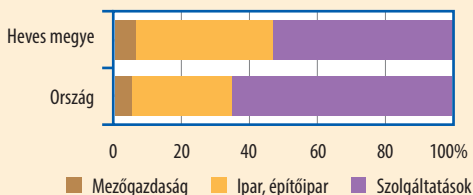
1.2. ábra A népesség száma nem és életkor szerint, 2013. január 1.

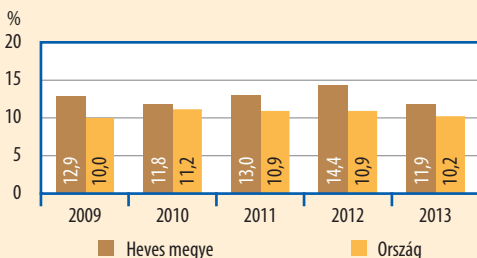
2.1. tábla A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása*

Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatott, ezer fő	108,5	106,4	109,7
Ebből:			
középfokú végzettségű	75,4	73,8	74,7
diplomás	22,2	21,0	21,5
férfi	58,1	56,2	60,6
Munkanélküli, ezer fő	16,2	17,8	14,9
Ebből:			
legalább egy éve munkát keres	6,2	7,3	7,4
férfi	9,1	10,3	7,7
Gazdaságilag nem aktív, ezer fő	110,5	108,6	106,6
Ebből:			
szeretne dolgozni	11,1	12,3	15,3
nappali tagozatos tanuló	23,1	21,6	21,3
Aktivitási arány, %	53,0	53,4	53,9
Foglalkoztatási arány, %	46,1	45,7	47,4
Munkanélküliségi ráta, %	13,0	14,4	11,9

2.1. ábra A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

2.2. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája*

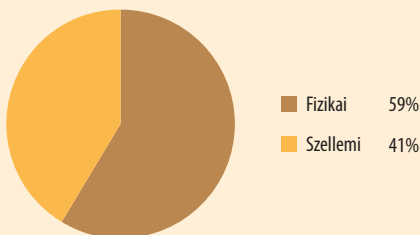
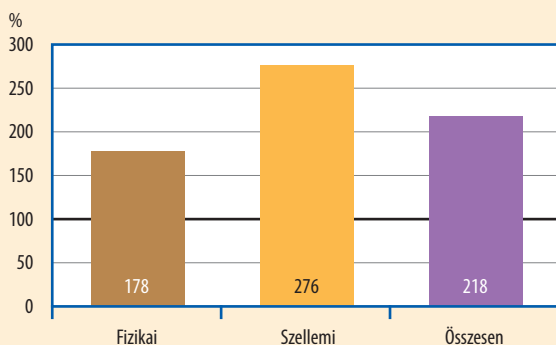
* A KSH munkaerő-felmérése alapján.

2. A 15–74 éves népesség foglalkoztatási aránya, 2013

(%)

2.2. tábla Havi bruttó átlagkereset állománycsoportok szerint*

Állománycsoport	2011	2012	2013
Forint/hó			
Fizikai foglalkozású	157 276	166 245	174 048
Szellemi foglalkozású	242 475	253 666	270 668
Összesen	193 858	202 494	213 873
Előző év=100,0			
Fizikai foglalkozású	108,9	105,7	104,7
Szellemi foglalkozású	103,8	104,6	106,7
Összesen	106,7	104,5	105,6

2.3. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók számának megoszlása állománycsoportonként, 2013***2.4. ábra** A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a minimálbér százalékában állománycsoportonként, 2013*

* Az évközi intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer alapján.

3.1. tábla Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátottság

Megnevezés	2000	2011	2012
Háziiorvos és házi gyermekorvos összesen	198	190	191
Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 655	1 607	1 604
Egy háziiorvosra jutó betegforgalom	13 226	14 416	14 723
Egy házi gyermekorvosra jutó betegforgalom ^{a)}	7 537	7 343	6 926

^{a)} Tanácsadás nélkül.

3.2. tábla Fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2000	2012	2013
Működő kórházi ágyak száma	2 614	2 173	2 173
Működő kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma	81	71	71
Elbocsátott betegek száma, ezer	80	70	69
Ápolás átlagos tartama, nap	9	9	9
Ágykihasználás, %	74	76	76
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	..	7	6

3.3. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek főbb adatai, 2012*

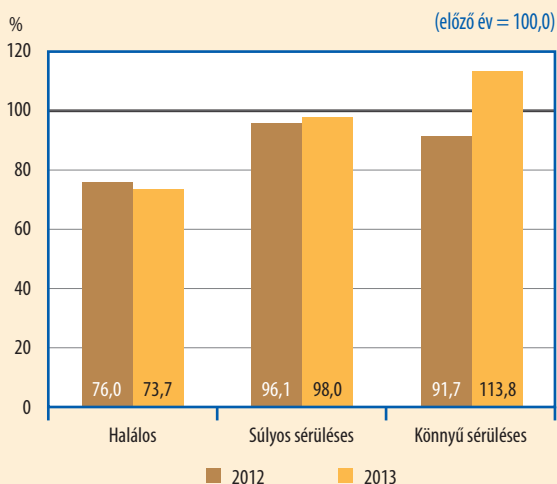
Megnevezés	Megjelenési eset	Beavatkozás	Teljesített szakorvosi munkaóra
Belgyógyászat	97	224	32
Sebészet	60	164	17
Képkalkító diagnosztika	166	355	41
Laboratóriumi diagnosztika	439	6 274	15
Fizioterápia	96	441	2
Reumatológia	81	453	20
Tüdőgyógyászat	85	234	20
Fül-, orr-, gégegyógyászat	41	142	14
Szemészet	54	217	16

* A MÁV adataival együtt. Az adatok csak a magyar biztosítás alapján végzett ellátásokat tartalmazzák.

3. A balesetet szenvedett személyek számának változása 2012 és 2013 között (%)

3.4. tábla Személy sérüléses közúti közlekedési balesetek és a balesetet szenvedett személyek

Megnevezés	2000	2012	2013
Balesetek			
Halálos	21	19	14
Súlyos sérüléses	197	148	145
Könnyű sérüléses	244	253	288
Összesen	462	420	447
Balesetet szenvedett személyek			
Meghalt	24	23	14
Súlyosan megsérült	232	172	166
Könnyen megsérült	378	344	421
Összesen	634	539	601

3.1. ábra A közlekedési balesetek számának alakulása**3.5. tábla Munkabalesetek**

Megnevezés	2000	2012	2013
Összesen	1 009	566	540
Ebből:			
halálos	5	1	3
csonkulásos	20	7	13
súlyos	15	7	8

4.1. tábla A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, január

Megnevezés	2012	2013	2014
Ellátottak száma, fő			
Összesen	96 755	94 733	92 232
Ebből:			
öregségi nyugdíj	64 995	65 665	66 748
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	16 997	16 171	15 038
Havi teljes ellátás átlagos összege, forint/fő			
Összesen	91 013	98 003	100 604
Ebből:			
öregségi nyugdíj	100 407	108 398	111 367
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	67 611	70 916	70 133

4.2. tábla Bölcsődei ellátás, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Működő bölcsőde	16	15	17
Működő férőhely	686	706	731
Kisgyermeknevelő	124	124	127

4.3. tábla Alap- és nappali ellátásban részesülők

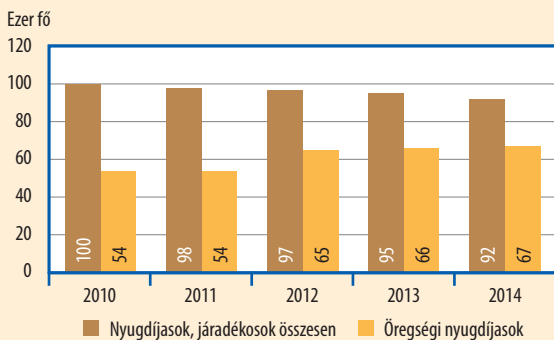
Megnevezés	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátása	924	910	871
Szociális étkeztetés	5 664	5 447	5 479
Házi segítségnyújtás	2 126	2 549	2 478

4.4. tábla Gyermekvédelmi szakellátásban részesülők

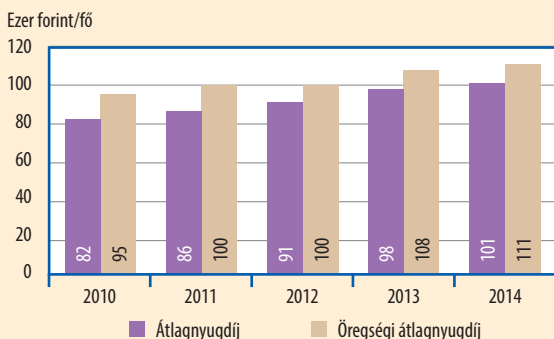
Megnevezés	2011	2012	2013
Gyermekotthonban nevelt kiskorú	179	179	212
Nevelőszülőnél nevelt kiskorú	213	206	193
Ápolást, gondozást nyújtó intézményben nevelt kiskorú	–	–	–
18 éves és idősebb gondozott	41	33	39
Összesen	433	418	444

4. Öregségi nyugdíjasok a népesség százalékában, 2014. január

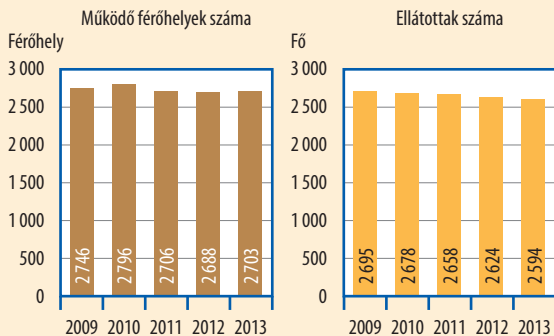
4.1. ábra A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január*

4.2. ábra Átlagnyugdíjak, január*

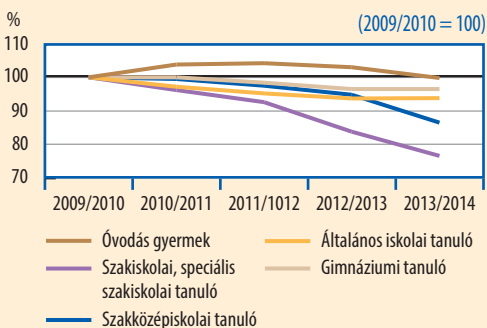
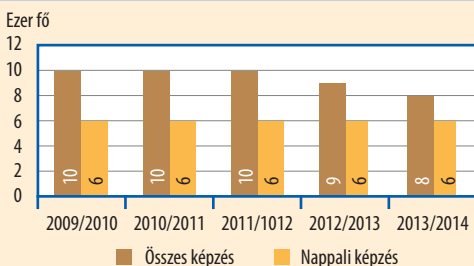
4.3. ábra A tartós és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai

* A nyugdíjrendszer 2012. évi átalakítása miatt a 2012 előtti és utáni időszak adatainak összehasonlíthatósága erősen korlátozott.

5.1. tábla A köznevelési intézmények főbb adatai a nappali oktatásban, 2013/2014

Intézmény	Feladatellátási hely	Gyermek, tanuló	Egy gyermek-csoportra/ osztályra	Egy pedagógusra
			jutó gyermek, tanuló	
Óvoda	157	10 022	22	10
Általános iskola	130	23 801	19	10
Szakiskola, speciális szakiskola	25	4 169	22	12
Gimnázium	21	5 443	30	11
Szakközépiskola	26	7 213	27	12

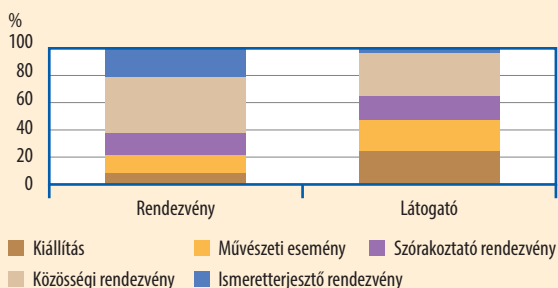
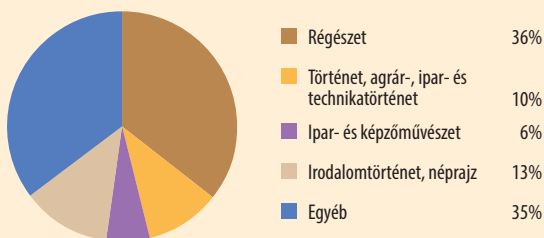
5.1. ábra Óvodai nevelésben, iskolai oktatásban részesülők a nappali oktatásban

5.2. ábra A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma*

* A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők. A főiskolai szintű, az egyetemi szintű és az osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5. Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban, 2013/2014

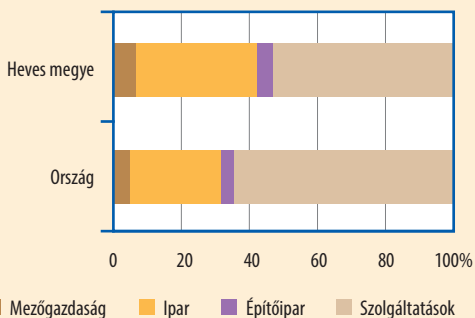
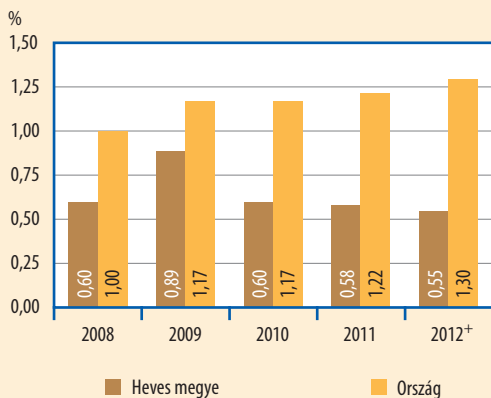
5.2. tábla A kulturális intézmények főbb adatai

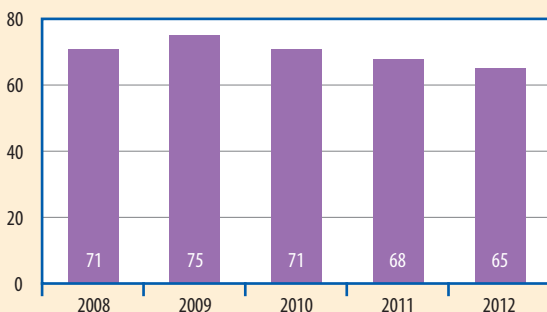
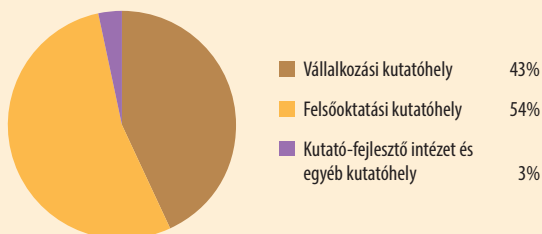
Megnevezés	2011	2012	2013
Közművelődési intézmények			
Száma	170	173	187
Rendezvények száma	4 177	3 555	5 203
Látogatók száma, ezer	769	820	1 041
Muzeális intézmények			
Száma	24	29	31
Kiállítások száma	81	97	130
Látogatók száma, ezer	660	476	513
Települési könyvtárak			
Szolgáltatóhelyek száma	186	125	191
Beiratkozott olvasók száma, ezer	49	49	53
Könyvtári egységek száma, ezer	1 455	1 461	1 443
Kölcsönzött könyvtári egységek száma, ezer	812	709	722

5.3. ábra Közművelődési intézmények rendezvényeinek és látogatóinak megoszlása, 2013**5.4. ábra A múzeumok leltározott tárgyi állományának megoszlása gyűjtemények szerint, 2013**

6.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Megnevezés	2000	2005	2011	2012 ⁺
GDP piaci beszerzési áron, milliárd forint	300	495	574	576
Egy főre jutó GDP				
Ezer forint	915	1 538	1 871	1 870
Az országos átlag százalékában	71	70	68	66

6.1. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása
főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2012⁺6.2. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai
a GDP százalékában6. Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson az EU-27 átlagának százalékában, 2012⁺

6.3. ábra A kutató-fejlesztő helyek száma**6.4. ábra** A kutató-fejlesztő helyek számának megoszlása szektorok szerint, 2012**6.2. tábla** A kutató-fejlesztő helyeken dolgozók létszáma

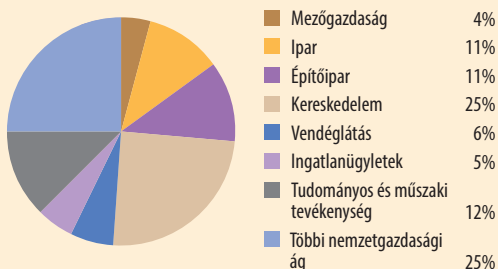
Megnevezés	2010	2011	2012
Tényleges létszám	1 004	921	918
Ebből: kutató-fejlesztő	665	634	599
segédszemélyzet	148	88	152
Az MTA tagja és a tudomány doktora vagy kandidátusa, PhD-, DLA-fokozattal rendelkező	308	283	286
Számított létszám ^{a)}	469	425	409
Ebből: kutató-fejlesztő	296	278	264
segédszemélyzet	96	52	76

^{a)} A kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított adatok.

7.1. tábla A regisztrált gazdasági szervezetek száma, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Társas vállalkozás	11 230	11 311	11 214
Ebből:			
korlátolt felelősségű társaság	7 467	7 795	7 829
részvénytársaság	76	76	79
betéti társaság	3 320	3 082	2 913
Önálló vállalkozó	35 759	35 974	36 575
Ebből:			
főfoglalkozású	10 724	10 760	10 966
mellékfoglalkozású	14 450	14 762	15 199
Vállalkozás összesen	46 989	47 285	47 789
Nonprofit szervezet	3 465	3 526	3 605
Költségvetési és egyéb szervezet	613	566	529
Összesen	51 067	51 377	51 923

7.1. ábra A regisztrált társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2013. december 31.

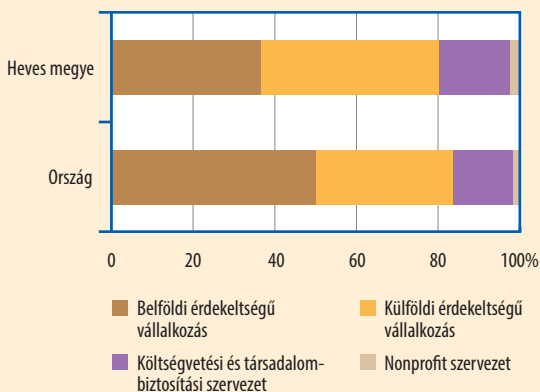
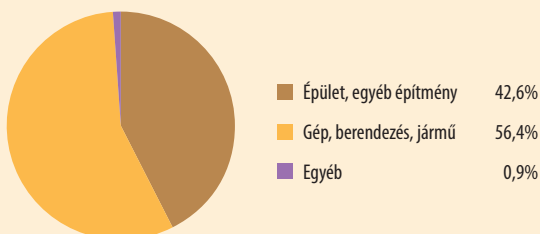
7.2. tábla A regisztrált társas vállalkozások száma létszám-kategória szerint, december 31.

Létszám-kategória, fő	2011	2012	2013
0– 9	10 403	10 503	10 404
10– 49	702	684	684
50–249	109	108	106
250–	16	16	20
Összesen	11 230	11 311	11 214

7. Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2013. december 31.

7.3. tábla A beruházások* teljesítményértéke és volumenindexe a kiemelt nemzetgazdasági ágakban, 2012

Nemzetgazdasági ág	Milliárd forint	Előző év = 100,0
Mezőgazdaság	3,7	142,0
Ipar	48,4	94,5
Kereskedelem	4,0	97,1
Szállítás és raktározás	7,2	83,7
Információ és kommunikáció	2,6	210,8
Ingatlanügyletek	1,4	25,6
Adminisztratív szolgáltatás	1,0	163,2
Közigazgatás	3,9	101,1

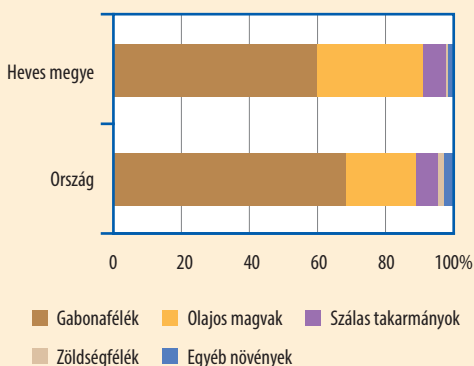
7.2. ábra A beruházások megoszlása* gazdálkodási forma szerint, 2012**7.3. ábra** A beruházások megoszlása* anyagi-műszaki összetétel szerint, 2012

* A beruházás helye szerint.

8.1. tábla A földterület művelési ágak szerint, május 31.

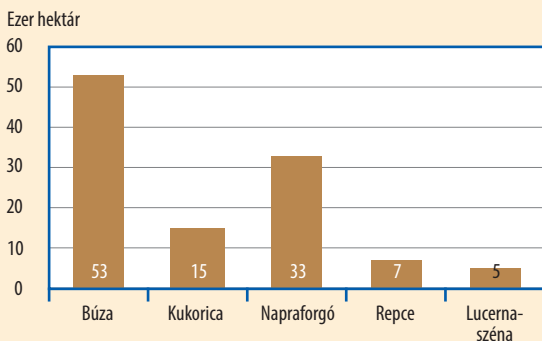
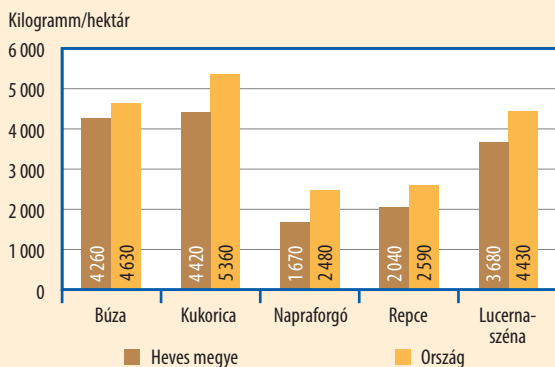
Művelési ág	2000	2013	
	hektár		2000 = 100,0
Szántó	154 717	146 094	94,4
Konyhakert	5 748	4 291	74,7
Gyümölcsös	2 902	3 780	130,3
Szőlő	9 546	11 995	125,7
Gyep	39 805	35 027	88,0
Mezőgazdasági terület	212 718	201 187	94,6
Erdő	83 819	88 310	105,4
Nádas	12	376	31-szeres
Halastó	209	415	198,6
Termőterület	296 758	290 288	97,8
Művelés alól kivett terület	84 257	91 691	108,8
Összesen	381 015	381 979	100,3

8.1. ábra A főbb szántóföldi növénycsoportok aránya a vetésterületből, 2013. május 31.

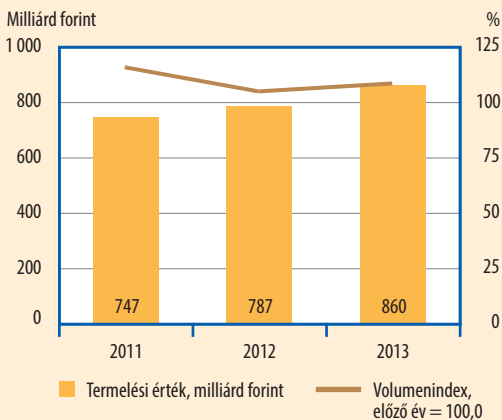
8. A mezőgazdaság aránya a bruttó hozzáadott értékből, 2012

(%)

8.2. ábra A főbb szántóföldi növények betakarított területe, 2013**8.3. ábra** A főbb szántóföldi növények termésátlaga, 2013**8.2. tábla** Az állattenyésztés főbb mutatói, 2013. december 1.

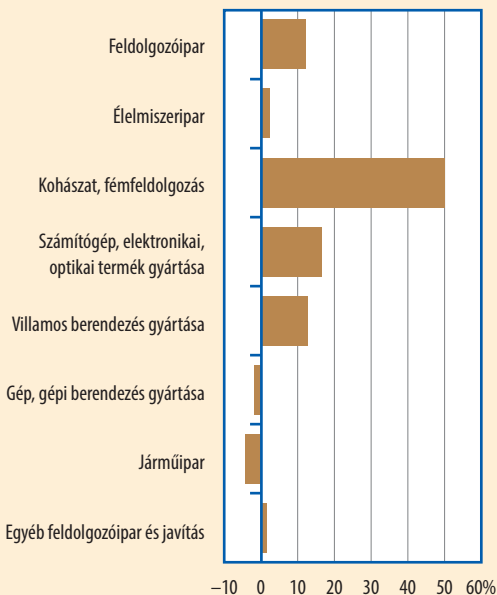
Megnevezés	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Tyúk
Főbb gazdasági haszonállatfajok állománya				
Heves megye, ezer egyed	9	44	31	471
Az országos százalékában	1,2	1,5	2,5	1,6
Száz hektár mezőgazdasági területre jutó egyed				
Heves megye	5	22	15	234
Ország	14	55	23	536

9.1. ábra Az ipari termelés értéke és volumenindexe*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.2. ábra A főbb feldolgozóipari ágazatok termelési volumenének változása az előző évhez képest, 2013*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9. Egy főre jutó ipari termelés értéke, 2013*

(ezer forint)

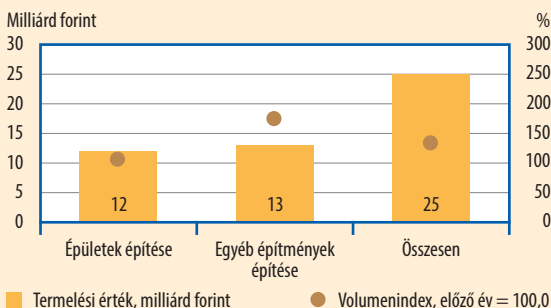
* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.1. tábla A feldolgozóipar főbb ágazatainak jellemzői, 2013*

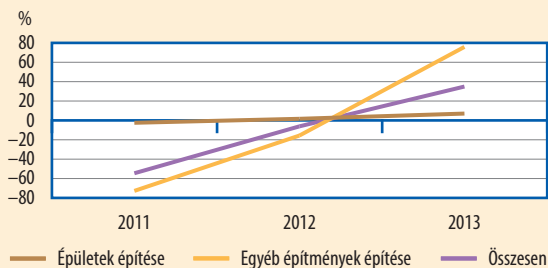
(%)

Ágazat	Termelés	Alkalmazás- ban állók	Export részaránya az összes értékesítésből
	megoszlása		
Feldolgozóipar	100,0	100,0	88,8
Ebből:			
élelmiszeripar	2,5	10,9	16,2
kohászat, fémfeldolgozás	8,8	17,1	65,5
számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	53,0	25,9	98,4
villamos berendezés gyártása	9,6	12,3	72,9
gép, gépi berendezés gyártása	3,0	5,4	93,9
járműipar	19,9	16,6	99,2
egyéb feldolgozóipar és javítás	1,4	5,8	56,8

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.3. ábra Az építőipari termelés értéke és volumenindexe, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

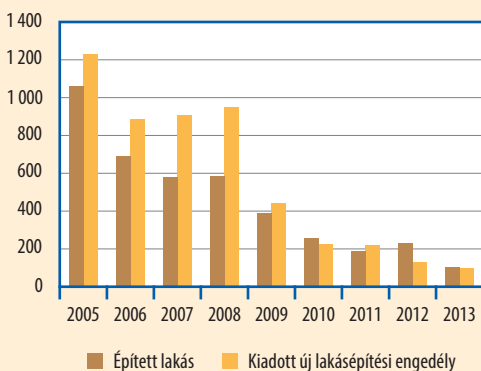
9.4. ábra Az építőipari termelés volumenének változása az előző évhez képest*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

10.1. tábla Lakásállomány, laksűrűség, január 1.

Megnevezés	2012	2013	2014
Lakásállomány	135 150	135 339	135 419
Ebből:			
1 szobás	8 813	8 808	8 811
2 szobás	49 313	49 330	49 329
3 szobás	48 307	48 387	48 405
4 és több szobás	28 717	28 814	28 874
Száz lakásra jutó személy	229	228	224

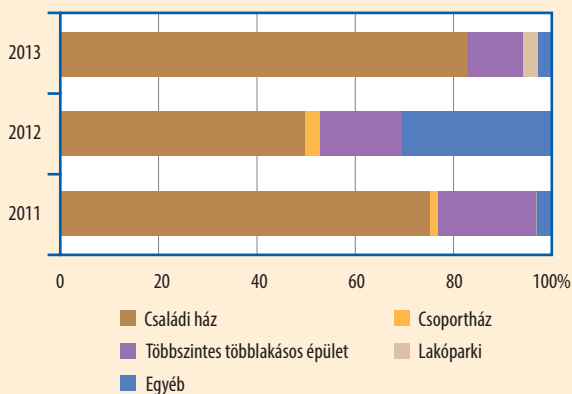
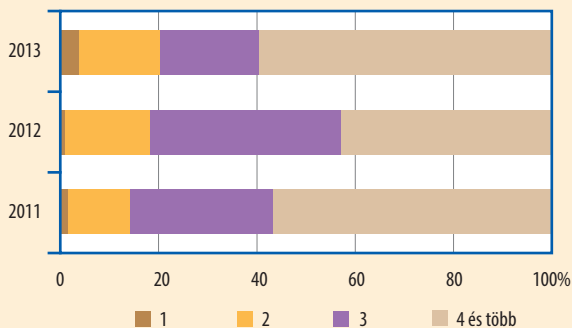
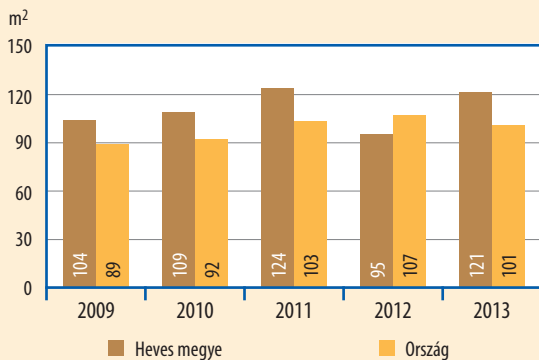
10.1. ábra Az épített lakások és a kiadott építési engedélyek számának alakulása

10.2. tábla Az épített és a megszűnt lakások

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	190	231	104
Ebből:			
természetes személy által	165	115	92
vállalkozás által	25	115	5
Átlagos alapterület, m ²	124	95	121
Megszűnt lakások száma	83	42	24

10. Tízezer lakosra jutó épített lakás, 2013

10.2. ábra Az épített lakások megoszlása építési forma szerint**10.3. ábra** Az épített lakások megoszlása szobaszám szerint**10.4. ábra** Az épített lakások átlagos alapterülete

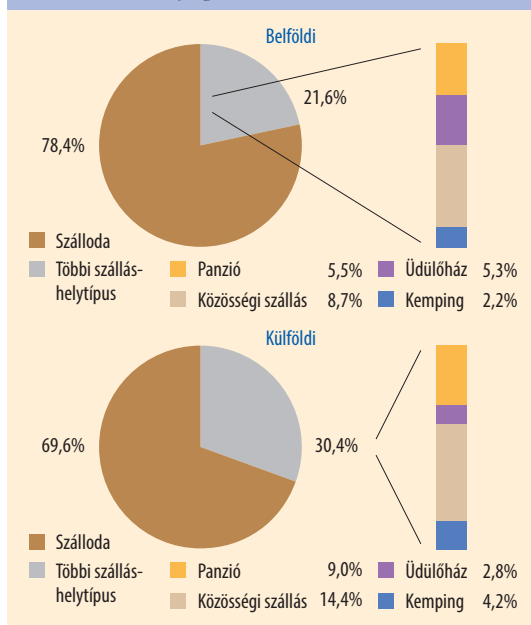
11.1. tábla A szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma

Megnevezés	2011	2012	2013
Kereskedelmi szálláshelyek			
Egységek száma ^{a)}	167	163	163
Férőhelyek száma ^{a)}	13 674	17 238	17 556
Vendégek száma	343 413	386 769	450 770
Ebből: külföldi	40 763	44 637	60 911
Vendégéjszakák száma	790 468	897 948	1 040 457
Ebből: külföldi	113 971	120 566	162 282
Egyéb szálláshelyek			
Vendéglátók száma ^{b)}	1 309	1 264	1 264
Férőhelyek száma ^{b)}	9 461	9 609	9 477
Vendégek száma	68 366	84 624	98 939
Ebből: külföldi	8 348	10 751	12 899
Vendégéjszakák száma	179 259	216 416	252 677
Ebből: külföldi	23 140	28 687	36 180

^{a)} Július 31-én.

^{b)} December 31-én.

11.1. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak szálláshelytípusok szerinti összetétele, 2013

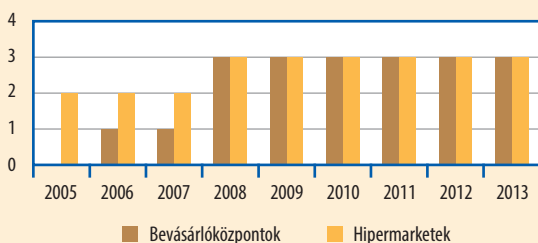
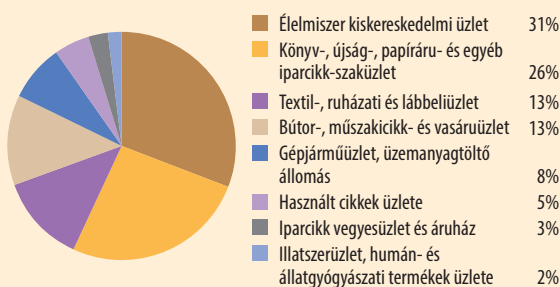

11. A férőhelyek kapacitáskihasználtsága a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (%)

11.2. tábla A kiskereskedelmi üzletek adatai az év végén

Megnevezés	2011	2012	2013 ^{a)}
Száma összesen	4 583	4 599	4 338
Ebből:			
bevásárlóközpontban működő	102	109	99
hipermarketben működő	66	78	78
Alapterület összesen, ezer m²	513	525	511
Átlagos alapterület, m ²	112	114	118

^{a)} A 2013. július 1-jétől alakult nemzeti dohányboltok adatai nélkül.

11.2. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása**11.3. ábra** A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlet-típusonként, 2013. december 31.**11.3. tábla** Vendéglátóhelyek üzlettypusok szerint

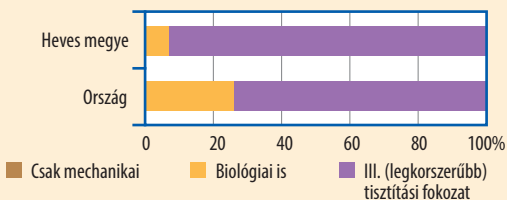
Megnevezés	2011	2012	2013
Étterem, büfé	748	761	756
Cukrászda	138	134	133
Italüzlet és zenés szórakozóhely	790	774	697
Munkahelyi, rendezvényi és köz-étkeztetést végző vendéglátóhely	205	201	203
Összesen	1 881	1 870	1 789

12.1. tábla Környezetvédelmi beruházások és folyó környezetvédelmi ráfordítások*

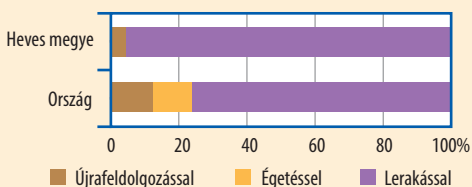
	(millió forint)		
Megnevezés	2010	2011	2012
Közvetlen beruházások	1 897	736	3 003
Integrált beruházások	144	238	416
Összesen	2 041	974	3 418
Szervezetten belüli, folyó ráfordítások	4 306	4 801	5 002
Külső szolgáltatóknak fizetett díjak	1 107	1 113	1 085

* A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében, a beruházó székhelye szerint.

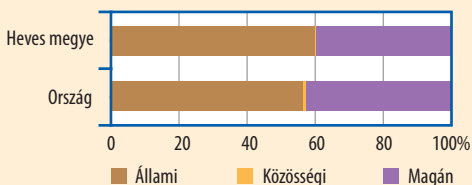
12.1. ábra A tisztított szennyvíz megoszlása tisztítási fokozat szerint, 2012

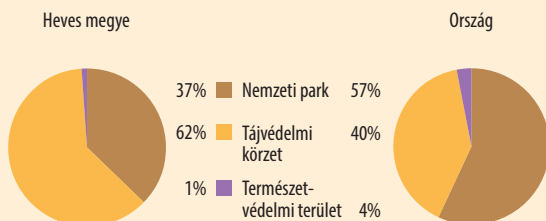
12.2. ábra A hulladék kezelése, ártalmatlanítása, 2013

12.3. ábra Az erdőterület megoszlása tulajdoni jelleg szerint, 2013

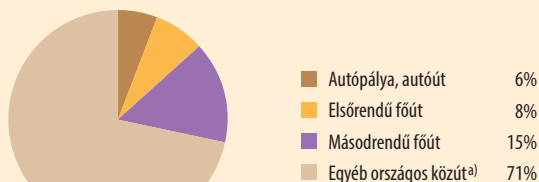
12. Ezer lakosra jutó személygépkocsi, 2013

12.4. ábra Az országos jelentőségű védett területek összetétele, 2013**12.2. tábla** Információ, kommunikáció

Megnevezés	2011	2012	2013
Postai szolgáltatóhelyek száma	123	123	123
Távbeszélő fővonalak	88 943	95 596	97 714
Ezer lakosra jutó távbeszélő fővonal	288	312	321
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	55 126	56 419	58 118
Ezer lakosra jutó kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	178	184	191
Internet-előfizetések száma	63 154	67 225	66 051

12.3. tábla Személygépkocsi-állomány

Megnevezés	2011	2012	2013
Személygépkocsi	87 086	87 054	88 055
Ebből: benzinüzeműek aránya, %	80	79	78
Ezer lakosra jutó személygépkocsi	282	284	290

12.5. ábra Országos közutak megoszlása útjelleg szerint, 2013

a) Összekötő, bekötő-, állomáshoz vezető, autópályára és autóútra fel-, illetve levezető út.

Heves megyei portré

Adottságok

Heves megye az ország kisebb megyéi közé tartozik, területe 3637 km², az ország területének 3,9%-a. Az Északi-középhegység és az Alföld határterületein fekszik, a két nagytáj találkozási változatossá teszi arculatát.

A megyét délkeletről a Tisza-tó határolja, amely Magyarország legnagyobb mesterséges tava. Legnagyobb folyóvizei a Tisza, a Zagyva, a Tarna, a Laskó- és az Eger-patak. A Zagyva és a Tarna között helyezkedik el hazánk legmagasabb hegysége, a Mátra. Ősét vulkáni tevékenység hozta létre, ezen kívül a déli lankásabb részt üledékek temették be. Itt található az ország legmagasabb pontja, a Kékestető (1014 m).

A megye keleti részén a Mátrától eltérő jellegű Bükk-hegység terül el, melynek fő tömegét mészkő alkotja.

1. kép Szilvásvárad, Sziklaforrás

A megye éghajlatát felszíni tagoltsága jelentősen befolyásolja. A hegyvidék hűvös, de kiegyenlítettebb, míg az alföldi terület melegebb, de kontinentálisabb. A megye természetes vízkészletben szegény, területi eloszlása is kedvezőtlen. A vízellátásban jelentős szerepet töltenek be a felszín alatti karszt- és rétegvizek. Parád, Mátraderecske, Bükkszék, Recsk és Eger környékén ásvány- és gyógyvíz-lelőhelyek találhatóak, melyekre már a török korban gyógyfürdők

épültek. Egerszalók nevezetessége a termálforrás, a lefolyó víz által létrehozott mészkődomb, melyet folyamatosan épít a 65–68 °C-os gyógyvíz. A megye jelentősebb ásványi anyagai a lignit, a színes fémérc és a mészkő, de talajában megtalálható az andezit, a tufa, az agyag és a kavics is.

Erdőterületének növény- és állatvilága gazdag, jó lehetőséget kínál a vadászatra, természetjárásra.

A megye területén már az őskorban is éltek emberek, nyomukat a Bükk-hegység barlangjaiban (Istállóskő, Szeleta-barlang, Peskő barlang) találták meg. A mai Heves megye területét írásban először Anonymus: *Gesta Hungarorum* című művében említi.

Heves megyében a 2014. január 1-jei közigazgatási beosztás szerint 121 település (11 város és 110 község) található. Az országos jelentőségű védett területek hazánk védett területeinek 6,9%-át, a megye területének 16%-át foglalják el, ami a megyék között a legnagyobb hányad.

A legjelentősebb természetvédelmi terület a Bükki Nemzeti Park, védett területének 35%-a tartozik Heves megyéhez. Kiemelt jelentőségű üdülőkörzetek a Tisza-tó és a Mátra-Bükk.

Heves megye igen gazdag kulturális örökségekben. Számátlan védett régészeti lelőhely is található itt.

A megyeszékhely egyik legfontosabb vonzereje a belváros műemlék és műemlék jellegű épületei, utcái.

A megyében az átlagos településméret 30 km², ezen belül a városoké 58 km². A népsűrűség évek óta csökken, előzetes adatok alapján 2014. év elején 84-en éltek négyzetkilométerenként, ami jelentősen elmaradt az országos átlagtól. A települések közül a legsűrűbben Gyöngyös, a legritkábban Újlőrincfalva lakott. A települések 13%-a 500 fő alatti, 35%-a 1000–1999 fős, 26%-a 2000–4999 fős volt, 5000 főnél többen hat településen éltek. A 2013. január 1-jétől érvényes közigazgatási állapot szerint Heves megyében 7 járás található. A legtöbb település (25) a Gyöngyösi, a legkevesebb (8) a Bélápátfalvi járáshoz tartozik.

Az Észak-magyarországi régió térszerkezetének gerince a Budapest–Füzesabony–Nyíregyháza forgalmi tengely. Hatvan, Gyöngyös, Eger és Füzesabony is e mentén helyezkedik el. Nemzetközi jelentősége kiemeli a Hatvan–Salgótarján–Fülek vonalat.

2. kép Istállóskői-barlang

Társadalom

Heves megye népessége előzetes adatok alapján 2014. január 1-jén 304 000 fő volt, az ország népességének 3,1%-a. A megye 11 városában élt a népesség 45%-a.

A népesség fogyása összefüggésben van a térség gazdasági helyzetével, az ebből adódó elvándorlással és a természetes fogyással.

2001 óta a halálozások száma minden évben meghaladta az élveszületéseket. Természetes fogyás következtében 2013-ban 1500 fővel éltek kevesebben, mint egy évvel korábban. A megyében a nők aránya 53, a férfiaké 47% volt.

2013. év elején a térségben élők 67%-a aktív, 18%-a időskorú volt, 14%-a még nem töltötte be a 15. életévét. A gyermekkorúak aránya közel azonos, az időskorúaké 1,2 százalékponttal volt magasabb az országos átlagnál. Heves megyéből 2005 óta minden évben többen költöztek el, mint ahányan oda mentek. 2001 és 2013 között közel 8300 fős vándorlási veszteség keletkezett.

A 2012-ben Heves megyében született nők várható élettartama 78 év, a férfiaké 70,8 év volt, mindkettő elmaradt az országos átlagtól (78,4, illetve 71,5 év).

Tovább javult (2001-hez képest) a megye népességének iskolázottsága a 2011. évi népszámlálás adatai alapján. A 15 éves és idősebbek 93%-a végezte el az általános iskola nyolc osztályát, a 18 éves és idősebbek 44%-a legalább érettségivel, a 25 éves és idősebbek 15%-a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezett.

2013-ban a munkaerő-piaci folyamatok az előző évhez képest Heves megyében is kedvezően alakultak. A KSH munkaerő-felmérése alapján a 15–74 éves népesség 54%-a (országosan 57%-a) tartozott a gazdaságilag aktívak közé. A foglalkoztatottak száma az országosnál nagyobb mértékben nőtt, és a munkanélkülieké jobban fogyott. Bár a munkanélküliségi ráta erőteljesen csökkent, még mindig magasabb, mint az országban. A foglalkoztatási ráta és az aktivitási arány is kisebb az országosnál.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a Heves megyei székhelyű legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, létszámhatártól függetlenül a költségvetési és a társadalombiztosítási intézményeknél és a nonprofit szervezeteknél 2013-ban

59 ezren álltak alkalmazásban, többen, mint az előző évben. 61%-uk fizikai foglalkozású volt, akik 38%-a a feldolgozóiparban dolgozott. A szellemi foglalkozásúak közül az oktatás területén álltak legnagyobb arányban alkalmazásban (23%).

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján 2013. december végén a megyében 33%-kal kevesebb álláskeresőt tartottak nyilván, mint egy évvel korábban. Az álláskeresők 12%-a pályakezdő volt, számuk 34%-kal csökkent 2012 decemberéhez képest. Az álláskeresők között az országosnál nagyobb arányban voltak a legfeljebb általános iskola nyolc osztályt végzettek.

2012-ben Heves megyében az állandó népesség 43%-a, a munkavállalási korú népesség 67%-a fizetett személyi jövedelemadót. Az adóalapot képező jövedelem egy lakosra jutó összege 757 ezer forint volt, 79 ezer forinttal kevesebb, mint országosan.

Gazdaság

Heves megyében előzetes adatok szerint 2012-ben 576 milliárd forint bruttó hazai termék (GDP) állítottak elő, az országos érték 2,1%-át. Az egy főre jutó GDP értéke 1,9 millió forint volt, az országos 66, a megyék átlagának 88%-a. A főváros és a megyék rangsorában Heves megye 2012-ben a 14. helyen állt.

Az alapáron számított bruttó hozzáadott érték gazdasági áganként változóan alakult. Legnagyobb súlya az iparnak volt (35%). A bruttó hozzáadott értékből az építőipar és a mezőgazdaság részesedése meghaladta az országos átlagot.

Heves megyében az országosnál kisebb a szántó, a nádas, a halastó, nagyobb a konyhakert, a gyep, az erdő, a művelés alól kivett területek aránya. Ugyanakkor az országban itt a legnagyobb szőlőterület részesedése, míg a gyümölcsösé a hazai átlaggal megegyező.

A megye déli része jó színvonalú zöldség-, ezen belül görög-dinnye termesztéséről ismert. A két történelmi borvidéket (az Egrit és a Mátraaljait) nemzetközileg is jelentős szőlőtermelés és borászat jellemzi. A bortermelés (egyszer fejtett) a megyék között kiemelkedő, 2012-ben több mint 545 ezer hektoliter volt, az ország bortermelésének 24%-a.

A megyében száz hektár mezőgazdasági területre a 2013. december 1-jei összeírás adatai alapján 4 szarvasmarha, 22 sertés jutott, 10-zel, illetve 33-mal kevesebb, mint országosan. A mutató értéke a többi állatfaj esetében is kisebb a hazai átlagnál.

Az iparnak meghatározó a szerepe a megye gazdaságában. A bruttó hozzáadott értékből az országos átlagnál (27%) nagyobb mértékben részesedik.

A 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások telephely szerinti termelése az utóbbi években jobban nőtt, mint országosan. Az egy lakosra jutó termelési érték 2013-ban 18%-kal volt magasabb a hazai átlagnál.

A 49 fő feletti megyei székhelyű vállalkozások 2013-ban 792 milliárd forint termelési értéket állítottak elő, az országos 3,7%-át. Az előző évhez képest Heves megyében a belföldi értékesítés 5,3%-kal, az export 13%-kal nőtt. A feldolgozóipar termelésében négy ágazat tevékenysége a meghatározó (számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása; járműgyártás, villamos berendezés gyártása és a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása), amelyek együttesen a termelésből és az értékesítésből is 80%-ban részesedtek. Heves megye ipara erősen exportorientált. Az értékesítési árbevétel 78%-a külföldről származott. A járműgyártás esetében volt a legmagasabb az export hányada (99%). Az élelmiszeripar termékei elsősorban a hazai piacokra kerültek.

Az építőipar hozzájárulása a bruttó hozzáadott értékhez évről-évre csökkent, 2012-ben azonban az előző évit meghaladva 4,9% volt. A legalább 5 főt foglalkoztató megyei székhelyű építőipari vállalkozások termelési értéke 2013-ban 35%-kal haladta meg az előző évit. A termelési érték 53%-a az egyéb építmények, 47%-a az épületek építéséből származott. A szerződésállomány értéke 2013 végén több mint háromszorosa volt az egy évvel korábbinak. Az egy lakosra jutó építőipari termelés értéke jelentősen elmaradt az országos átlagtól.

A bruttó hozzáadott érték több mint felét a szolgáltatás ág hozzájárulása teszi ki, aránya azonban kisebb, mint országosan. Idegenforgalmi vonzereje miatt a megyét egyre több turista keresi fel. A 2013. évi előzetes adatok szerint Heves megye települései közül 31 rendelkezett kereskedelmi szálláshellyel, ezeket az előző évinél 17%-kal több vendég kereste fel. A növekedés mértéke az országban itt a legnagyobb.

A külföldi vendégek aránya 14% volt, magasabb, mint a korábbi két évben. A vendégek által – a különböző szálláshelyeken eltöltött – több mint 1 millió vendégéjszaka 16, a külföldiek esetében 35%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák számának növekedése a megyék között itt volt a legmagasabb. Az átlagos tartózkodási idő az országos átlagtól kevesebb, 2,3 vendégéjszaka volt.

A megyét felkereső vendégek a kereskedelmi szálláshelyeken kívül egyéb szálláshelyeket is igénybe vehettek. 2012-ben kevesebb szállásadó, több szobával kínált szálláslehetőséget. Az egyéb szálláshelyek vendégforgalma 24, ezen belül a külföldi vendégek száma 29%-kal nőtt 2011-hez képest és 21, illetve külföldiek esetében 24%-kal több vendégéjszakát töltöttek el a szálláshelyeken.

Heves megyében 2013. december 31-én 51 923 gazdasági szervezetet (az országban nyilvántartottak 2,8%-át) regisztráltak. A szervezetek 92%-át vállalkozásként jegyezték be. A vállalkozások 23%-a társas, 77%-a önálló vállalkozó volt. A regisztrált vállalkozások döntő többségét a mezőgazdaságba sorolták. Jelentős volt még a kereskedelem, az ingatlanügyletek, valamint a tudományos és műszaki tevékenység részesedése. Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma a megyében 157 volt, az előző évit meghaladta, az országos átlagtól elmaradt.

Heves megyében 2013-ban 9 ipari park működött (Eger, Hatvan, Gyöngyös, Abasár, Bélapátfalva, Heves, Sirok, Petőfibánya, valamint Visonta-Halmajugra településeken). Az ipari park cím önmagában pénzügyi támogatást nem jelent, azonban több uniós pályázati forrás elérésének feltétele az ipari park formában történő működés. A Mátrai Erőmű Ipari Park fő tevékenysége a villamosenergia-termelés. Az ország villamosenergia-fogyasztásának 13%-át itt termelik. Az erőműben keletkezett melléktermékek, hulladékok hasznosítása érdekében gipszkarton és alfa félhidrát gyártás települt az erőmű közelébe, valamint a pernye és gipsz nagy részét cementgyárak is felhasználják, ezek mellett biodízel gyár is működik a park területén.

A Nemzeti Külgazdasági Hivatal 2013-ban „Az év legjobb ipari parkja” díjat a gyöngyösi ipari parknak ítélte. Ezt az elismerést azok kaphatják meg, akik az adott évben nagy mértékben járultak hozzá a magyar gazdaság fejlődéséhez. Az elismerésben jelentős szerepet játszik az Európai Unió által is támogatott 850 millió forintos infrastruktúra-, valamint befektetési környezet-fejlesztés, ami 10 új cég letelepedését teszi lehetővé.

Kiemelt értékünk

A TÖRTÉNELMI EGRI BORVIDÉK

„...Szeresd a bort, benne rejlik a hosszú élet titka.
Testnek és léleknek istenáldotta orvossága.
Gyógyítja a bánatot, a keserű csalódások sebeit,
de testet építő, vért és szívet frissítő, balzsam erejű táplálék is!
Élet vize, az örök fiatalságé.”

Csávossy György

A 2004. évi Európai Uniós csatlakozás jogharmonizációs folyamatának következményeként került elfogadásra a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII. törvény, melynek egyes rendelkezéseit módosította a 2009. évi XXXIX. törvény. A törvény a hasonló éghajlati, domborzati, talajtani adottságokkal, jellemző fajtaösszetételű és művelésű ültetvényekkel, sajátos szőlő- és bortermelési hagyományokkal rendelkező településeket borvidékekbe szervezte. A borvidéki besorolás rangot jelent a bortermelő tájak között, ezért csak olyan település kaphatja meg, amelynek a szőlő termőhelyi kataszterében nyilvántartott területe eléri a település összes mezőgazdasági területének 7%-át, vagy területén borászati üzem működik. Magyarországon jelenleg 22 borvidék található, ami 7 borvidéki régióba szerveződött.

AZ EGRI BORVIDÉK

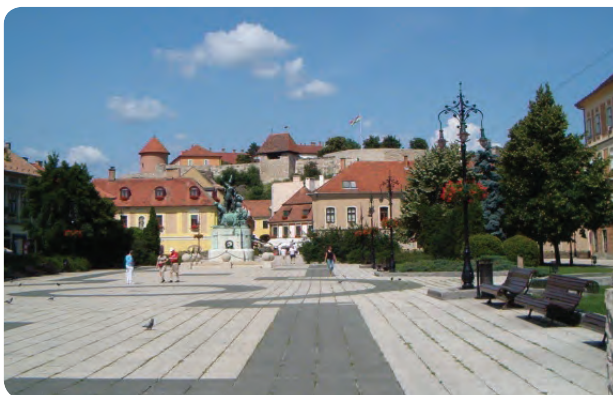
„Ha jó bort érzek, betérek;
Ne térnék hát Egerbe?
Ha ezt a várost elkerülném,
Az Isten is megverne...”

Petőfi Sándor

Az Egeri borvidék a Bükk hegység déli lábánál helyezkedik el. Két eredetvédelmi¹⁾ körzetre tagozódik, az Egreire és a Debrőire. A borvidékhez Eger és még 19 település (Andornaktálya, Demjén, Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Felsőtárkány, Kerecsend, Maklár, Nagytálya, Noszvaj, Novaj, Ostoros, Szomolya, illetve Aldebrő, Feldebrő, Tófalva, Verpelét, Kompolt és Tarnaszentmária) tartozik.

¹⁾ „Az eredetvédelem a bor földrajzi eredetének és az ehhez köthető humán, azaz emberi tevékenységtől függő eredetének szabályozását és védelmét jelenti.” 2004, Magyar Borkönyv.

A borvidék központja Eger, a több mint ezer éves megyeszékhely, Magyarország egyik leghíresebb városa. A püspöki székhely első püspökei nyugatról érkeztek ide, hozva magukkal a városépítőt. Így kerültek Egerbe a vallonok, és általuk honosodott meg

3. kép Eger, Dobó tér

Egerben a szőlőművelés is. A szőlőművelés kezdeményezése, fejlesztése az egyház központi hatásának tulajdonítható. A bortermésből tizedet kellett adni királyi rendeletre az egyháznak és a világi intézménynek. A középkorban a hódoltság idején Evlia Cselebi török világotutazó tesz először említést Egerben a vörös szőlőfajtákról, melyeket azok a délszláv népek honosítottak meg, akik a törökök elől menekülve, vagy velük együtt érkeztek Magyarországra.

Az Egri borvidék elsősorban vörösborairól híres. A vörösbort adó fajták aránya kisebb-nagyobb eltérésekkel a XIX. században körülbelül 80% volt. A minőségi vörösbor termelése a XVIII–XIX. században vált általánosan elterjedtté, korábban a fehér bort adó fajták voltak gyakoribbak. Már a XVIII. század elejétől kezdve a város közigazgatási keretein belül találkozunk a szőlőbeli rendtartással: a magisztrátus gondoskodott a szőlők őrzéséről, ellenőrizte a lelkiismeretes művelést, előírta a munkások napszámberét. Részben a szőlőműveléssel hozható összefüggésbe az a hatalmas pincerendszer is, amely Eger belvárosában, lakóházak és középületek alatt létesült. A kőbe vágott pincében való érlelés a bor készítésének és tárolásának fontos tényezője, a falán megjelenő – biológiai indikátorként működő – pincepenész miatt. A legrégebbi pincéket az igen nehezen megmunkálható darázkőbe, az újabbakat riolitufába vágták/vágják, ami puhább kőzet.

A város gazdasági életére nagy csapást mért a XIX. század végén pusztító filoxéra járvány, amelynek során Eger 4145 hold

szőlőterületéből mindössze 422 holdat sikerült megmenteni. A pusztulás 94%-os volt, míg országosan 59%-os. Az újratelepítések során új fajták is kerültek a borvidékre. A XX. század első felében a világháborúk akadályozták a szőlő- és bortermelés fejlődését. A hetvenes évektől a kevésbé igényes szovjet borpiac keresletének megfelelően a tömegbortermelés dominált, de az 1990-es évek közepétől – az újra működő hegyközségek²⁾

4. kép Panoráma a Nagy-Egedről

munkájának köszönhetően – ismét a minőségi borkészítés vált hangsúlyossá.

Egerben is működik a Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, amely nagy eredményeket ért el a rezisztens (betegségeknek ellenálló) szőlők nemesítése, valamint a barrique-hordók³⁾ borra gyakorolt hatásának kutatása terén. A borvidék eredetvédelme biztosítja a minőségi élményt.

HEGYKÖZSÉGEK ÉS SZŐLŐFAJTÁIK

Az Egri borvidék területén 11 hegyközség végzi munkáját.

²⁾ „A hegyközség egy borvidék egy vagy több településének szőlészeti és borászati termelői által e tevékenységükhöz fűződő közös érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelmére létrehozott köztestület.” 1994. évi CII. törvény.

³⁾ Barrique-hordó: tölgyfából készül, kb. 225 liter űrtartalmú. A beletöltött bor kioldja a hordó fájának anyagait, és ezáltal kiegészül a fa jellegzetes anyagaival, megváltozik az íze, illata is.

Andornaktályai hegyközség

A hegyközség területe közel 440 hektár, amelyen Rizlingszilváni, Leányka, Cabernet, Kékfrankos, Zenit, Zweigelt, valamint Merlot, Ottonel muskotály, Olaszrizling, Tramini, Kékoportó és Pinot noir fajtákat termesztnek.

Debrői Hárs hegyközség

1995-ben alakult Feldebrő, Aldebrő és Tófalu területén, majd később bővült Kompolt községgel. Területéhez több mint 300 hektár szőlőültetvény tartozik. Többnyire fehér szőlőfajtákat termesztnek, a legnagyobb területen Hárslevelút, de Olaszrizlinget, Zenitet, Ottonel muskotályt, Cserszegi fűszerest és Cabernet sauvignont, valamint Kékfrankost is találunk. Ebből a térségből származik az önálló termékleírással rendelkező eredetvédett Debrői Hárslevelű.

Demjéni hegyközség

A település életét már a korábbi években is jelentősen befolyásolta a szőlőtermesztés, de jelentős szőlőtelepítés az 1960-as évek végétől történt és jelenleg is folyik. Területe meghaladja a 470 hektárt. Jellemző fajtái a Kékfrankos, Merlot, Cabernet sauvignon, Turán-Bíbor, Blauburger, Kékoportó, valamint Zenit, Leányka, Olaszrizling, Pinot noir, Chardonnay, Ottonel muskotály, Zweigelt, Cserszegi fűszeres, Pinot blanc, Szürkebarát, Cabernet franc, Sauvignon blanc.

Eger város hegyközsége

Területe 1200 hektár. Természetföldrajzi adottságai miatt Eger és környékén sokan foglalkoztak szőlőtermesztéssel. A filoxérvész követően szőlőterülete közel 20 év alatt ismét az eredeti méretet érte el. A világháborúk és a rendszerváltás után lendületet vett a fejlődés és Eger környéke az ország legjobban fejlődő termőhelyévé vált. Az egri bor a világörökség része. Fő szőlőfajtái a Leányka, Rizlingszilváni, Olaszrizling, Zengő, Ottonel muskotály, Királyleányka, Chardonnay, Szürkebarát, valamint a Kékfrankos, Zweigelt, Cabernet sauvignon, Merlot, Cabernet franc, Blauburger, Kékoportó, Pinot noir.

Egerszalóki hegyközség

Egy oklevél szerint már 1249-ben volt Szalókon telepített szőlő. Területe ma mintegy 420 hektár. Pincészetei kihasználva a természeti adottságokat, mint a hőforrás és a gyógyturizmus,

termelői borkimérésre, vendégfogadásra is berendezkedtek. Jellemző fajták a Leányka, Olaszrizling, Ottonel muskotály, Chardonnay, Merlot, Cabernet, Kékoportó, Zweigelt, Kékfrankos, Blauburger.

Egerszóláti hegyközség

360 hektárt meghaladó ültetvényein jellemzően Kékfrankos, Cabernet, Olaszrizling, Pinot noir, Merlot, Blauburger, Zweigelt, Chardonnay, Cserszegi fűszeres, Leányka, Zengő, Zenit, Muskotály, Bianka, Gyöngyrizling szőlőfajtákat termesztenek.

Nagytályai-Maklári hegyközség

Jellemző szőlőfajtái a Zenit, Kékoportó, Cabernet franc, Olaszrizling, Kékfrankos, Cabernet sauvignon, Szürkebarát és Merlot, melyek 580 hektárnál nagyobb területet foglalnak el.

Noszvaj-Szomolya hegyközség

Szőlőterületeinek értékes az a része, ahol viszonylag sekély termőréteg alatt riolittufa kőzetanyag található. A rendkívüli talajadottságból és a gazdák elkötelezettségéből is adódóan a borvidéken belül a Szomolyai hegyközség területéről származó szőlőket szüretelik a legmagasabb átlag mustcukorfokkal. Területe 207 hektár. Jellemző szőlőfajtái a Cabernet sauvignon, Leányka, Cabernet franc, Olaszrizling, Kékfrankos, Rizlingszilváni, Merlot, Zöld veltelíni, Pinot noir.

Novaji hegyközség

Lakói már az 1200-as években foglalkoztak szőlőműveléssel, amit a többszöri elnéptelenedés után is mindig újrakezdték. Területe 415 hektár. Jellemző fajtái a Kékfrankos, Zweigelt, Merlot, Cabernet sauvignon, Rizlingszilváni és a Leányka.

Ostorosi hegyközség

Jobbágyai már 1446-ban szőlőt ültettek. A feltárt pincék száma eléri a 700-at. Szőlőültetvényeinek együttes nagysága meghaladja a 380 hektárt. Főbb fajtái az Olaszrizling, Leányka, Rizlingszilváni, Cabernet sauvignon, Zweigelt, Kékfrankos.

Verpeléti hegyközség

Már az 1400-as években jelentős volt itt a szőlőtermesztés. Területe több mint 590 hektár. Főbb fajtái a Hárslevelű, Cabernet franc, Cabernet sauvignon, Ottonel muskotály, Kékfrankos, Trimini, Merlot, Olaszrizling, Blauburger és a Chasselas.

A szőlő és valamennyi gyümölcsfaj ültetvényeire kiterjedő 2001. évi teljes körű összeírást követően 2009-ben a Központi Statisztikai Hivatal szőlőültetvény-felvételt hajtott végre az EU irányelveinek megfelelően. Az összeírás eredményei alapján az ültetvények területnagysága szerint az Egri borvidék több mint 6100 hektáros területével a borvidékeken található szőlőterületek 8%-át, az összes szőlőterület 7,3%-át foglalta el. Míg a borvidékeken összességében 2,8%-kal csökkent 2001 óta az ültetvények területe, addig az Egri borvidéké több mint 5,2-szeresére nőtt.

A szőlőültetvények területnagyság szerinti megoszlása mutatja, hogy az Egri borvidéken a kisméretű ültetvények aránya kisebb, mint a borvidékeken összesen.

A szőlőültetvények kor szerinti összetétele alapján a 3 éves és fiatalabb ültetvények aránya 2,9% volt, magasabb, mint a borvidékeken összesen. A 10–19 éves ültetvények hányada 48%, de kisebb, mint a borvidékeken általában (59%). A legidősebb (30 éves és idősebb) területek részesedése 5,2% volt.

A művelésmódok közül az ernyő⁴⁾ és a kordonművelés a meghatározó: az előbbi 38%-os aránya jelentősen meghaladta

1. tábla A szőlőültetvények számának területnagyság szerinti megoszlása, 2009, százalék

Terület	Területnagyság (hektár)							Összesen
	0,05–0,09	0,1–0,19	0,2–0,29	0,3–0,49	0,5–0,99	1,0–4,99	5–	
Egri borvidék	7,0	26,9	22,5	22,6	10,7	9,1	1,2	100,0
Borvidék összesen	13,9	26,2	19,1	20,6	11,9	7,4	0,9	100,0
Borvidéken kívüli terület	61,1	32,6	4,5	1,2	0,5	0,1	0,0	100,0
Összesen	27,8	28,1	14,8	14,8	8,5	5,3	0,7	100,0

⁴⁾ Ernyőművelés: a 140–150 cm-es törzsön ernyőszerűen leivelt szálvesszőket hagyunk és ezeket segédhuzalhoz kötjük. Kordonművelés: a tőketörzs különböző magasságban (50–100–120–180 cm) vízszintes, úgynevezett kordonkarban folytatódik. Fejművelés: ahol télire rendszeresen takarják a szőlőt. Jellemzője a bunkószerűen kialakított tőkefej.

a borvidékekre jellemző átlagot (10%), az utóbbi 37%-os részese-
sedésével elmaradt attól (60%). A fejművelés a szőlőültetvények
negyedére volt jellemző.

A szőlőültetvények 89%-ának kezeltsége⁵⁾ jónak mondható.
A jó és a közepes kezeltségű területek aránya meghaladta a bor-
vidékek átlagát, a gyenge és a nem kezelt területek részese-
dése kisebb volt.

Hazánk borvidékei közül a rendszerváltás óta az Egri a len-
dületesen fejlődő borvidékek egyike. Fehér és vörös borai egy-
aránt figyelemreméltóak. Európában, de szerte a világon ismerik
az egrit, mint az egyik olyan márkanevet, amely hazánk borásza-
tát jellemzi.

BOROK ÉS DÍJAK

A borvidék borai minőségi szempontból felölelik a jogszabályok
adta lehetőségek teljes körét. Megtalálható fehér, rozé és vörös
oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel rendelkező védett eredetű
bor, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott és földrajzi jelzés

5. kép Egri Bikavér

nélküli saját márkanevvel
rendelkező bor is.

Elsőként ezen a borvi-
déken hozták létre a hegy-
községek jóváhagyásával a
szigorú feltételekhez kötött
„védett eredetű” kategóriába
tartozó borok készítésének
szabályozását.⁶⁾ Az uniós el-
veknek és szabályzatoknak
megfelelő termékleírások
készülnek a borvidéken,
melyek pontos előállítási,
forgalomba hozatali és el-
lenőrzési szabályokat tartal-
maznak.

A védett eredetű bor-
kategória szigorúan szabá-
lyozza és ellenőrzi a szőlő

⁵⁾ Kezeltség alatt az ültetvény termesztéstechnológiai színvonalát kell érteni, melyet az agro- és fitotechnikai műveletek (metszés, zöldmunkák, gyomirtás, növényvédelem) szakszerűsége, időbelisége és folytonossága határoz meg.

⁶⁾ FVM miniszteri rendelet: 130/2003. XII. 31.

származási helyét, fajtáját, művelésének módját, térállását, valamint a szőlőből készült bor készítésének számos lépését.

Védett eredetű Classicus borok: Debrői Hárslevelű Klasszikus, Egri Csillag Classicus, Egri Muskotály Classicus, Egri Rozé Classicus, Egri Bikavér Classicus. Ez utóbbi az egyik legismertebb magyar vörösbor. *Az Egri Bikavér eredetét a néphagyomány legendába burkolta. Az egyik legenda szerint az Eger határában emelkedő Eged hegyen remetéek éltek, akik közül Szent Egyed pogányoktól halt vértanúhalált. A szent vére leszivárgott a hegy lejtőire, s attól terem máig is oly tüzes, vörös bor. A másik legenda szerint az 1552-es várostrom idején Dobó István megnyitotta a vár pincéit és a harcolóknak bort hordatott szét. A vitézeknek a szakállára, páncéljára is csurgott a bor, amit az ostromlók meglátva elterjesztették a hírt, hogy a magyarok bikavért isznak, attól olyan erősek.*

6. kép Eger, Pincesor

Magyarországon ebből a borból adnak el a legtöbbet, évente több ezer hektolitert. Az Egri Bikavért kék szőlőből készült borból lehet előállítani, legalább három fajta bor arányos házasításával. Egyetlen szőlőfajta borának jellege sem lehet uralkodó a borban. Elkészítésének módját Eger Város Hegyközsége ún. „Bikavér Kódex”-be foglalta.

Az egri borászok kiváló boraikkal rendszeresen jól szerepelnek hazai és külföldi versenyeken is.

Sokszor hallottuk már, hogy a mértékletes borfogyasztás nem árt. Kutatások igazolták, hogy a napi 1,5–3 dl bor elfogyasztása csökkentheti többek között a szívinfarktus kialakulását, a benne található antioxidáns hatású anyagok akadályozzák a fogszuvasodást. Az antioxidáns hatás mellett a vörösborban található vegyületek csökkentik az összkoleszterinszintet, azonban az érfalvédő HDL-koleszterin szintet növelik. A borvidék kitűnő borászainak pincéiben lehetőség van a finom borok kóstolására is, emellett kihagyhatatlanok a természetes és az épített környezet látnivalói is.

Források:

www.iranymagyarorszag.hu/
www.rozsakert.com/aboresazegeszsseg
www.standrea.hu/boraszat/az-egri-borvidek/termeszeti-adottsagok-es-tortenet
egriborvidek.hu/images/szabaly/Az_Egri_Borvidek_strategiaja.pdf
boraszportal.hu/
egriborvidek.hu/
borlexikon.blogspot.hu/
www.mert.hu/hu
www.heol.hu/
hita.hu/
egrirege.hu/sites/all/egertortenete.pdf
www.hevesmegye.hu/files/koncepcio/helyzetertekeles.pdf

Dr. Szecskó Károly (összeállította): *Magyarország megyéi, Heves*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984.

A képek forrása:

A KSH Miskolci főosztály és az Egri osztály dolgozói
Erdőtélki Turista Kör
Tóth Antal

© Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

Készült a Tájékoztatási főosztályon,
a Miskolci főosztály közreműködésével

Főosztályvezetők:
Freid Mónika, Grábics Ágnes

Felelős szerkesztő:
Zilahy Edina

Szerzők:
Serdült Szilvia, Vigné Cseh Magdolna

Technikai előkészítés:
Némethné Csehi Tünde

Kiadványterv:
Gyulai Katalin

Kézirat lezárva: 2014. szeptember

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.086